

Obrazovanje u fokusu?: što stranke obećavaju o obrazovanju

Izvanredni izbori u rujnu 2016. godine pružaju nam još jednom priliku da pogledamo kako političke stranke i koalicije vide obrazovanje i što planiraju napraviti u tom području. Ova kratka analiza obuhvaća izborne programe Hrvatske demokratske zajednice, Narodne koalicije, Mosta nezavisnih lista, Živog zida, Koalicije za premijera, stranke Pametno i Domovinske koalicije.

Obrazovanje na izborima 2015. i 2016.

Kada je obrazovanje u pitanju, između izbora 2015. i 2016. godine dogodile su se značajne stvari gdje posebno treba istaknuti stopiranje i preuzimanje cjelovite kurikularne reforme suprotno Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije od strane nadležnog ministarstva, te prosvjed „Hrvatska može bolje“ održan 1. lipnja 2016. godine gdje je 50.000 građana zahtijevalo da se konačno jedna reforma provede do kraja po načelima stručnosti i transparentnosti.

Usporedbom izbornih programa političkih stranka za izbore 2015. i izbore 2016. godine čini se da su ti događaji imali određeni utjecaj na promišljanje obrazovanja i njegovo pozicioniranje u njihovim programima.

Kod vodećih političkih opcija može se primijetiti kako je obrazovanje naglo izbilo među glavna programska područja. U programu za izbore 2015. godine, u programu „5+ Hrvatska“ **Domoljubne koalicije predvođene HDZ-om** obrazovanje je bilo uvršteno u peto područje dok je koalicija **Hrvatska raste predvođena SDP-om** obrazovanje postaviti kao četvrto poglavlje. U programima za izbore 2016. godine, obje opcije su obrazovanje stavile na drugo mjesto (poglavlje), odmah nakon gospodarstva.

Stranka „Pametno“ je u programu 2015. godine obrazovanje postavilo kao osmo poglavlje, a 2016. izlaze na izbore s obrazovanjem kao glavnim prioritetom, odnosno obrazovanje zauzima prvo mjesto u njihovom programu nakon kojeg slijede ostale teme. U izbornom programu **Živog zida** obrazovanje se sa sedmog mjesta (poglavlja) 2015. godine „popelo“ na peto mjesto u programu za izbore 2016. godine.

HSP Ante Starčević je na izborima 2015. godine bio dio Domoljubne koalicije, a u programskim smjernicama za izbore 2016. godine **Domovinska koalicija** je obrazovanje stavila kao treću točku koja sadrži 52 riječi.

Izborni program Koalicije rada i solidarnosti predvođene strankom „Bandić Milan 365 - Stranka rada i solidarnosti“ za izbore 2015. godine nije bilo moguće pronaći na Internetu, a u programu **Koalicije za premijera** za izbore 2016. godine obrazovanje je spomenuto devet puta.

Na kraju, u dokumentu naslovljenom „most-program-web“ za izbore 2015. godine na stranicama **MOSTA nezavisnih lista**, nakon višestrukih pokušaja, nije uočeno da se obrazovanje spominje. U izbornom programu za izbore 2016. godine obrazovanje zauzima 16. poglavlje.

Iz ove kratke i jednostavne analize može se zaključiti kako su događaji između dvaju izbora imali utjecaja na političke stranke u oblikovanju njihovih izbornih programa na način da se obrazovanje „popelo“ na ljestvici njihovih prioriteta odnosno da su neke političke opcije konačno uočile obrazovanje kao važno područje i uključili ga u program.

Kako dalje sa Strategijom?

Hrvatski sabor je 2014. godine donio Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije s 94 glasa „za“ što je čini temeljnim dokumentom obrazovnih promjena u Hrvatskoj.

Izborni programi **HDZ-a**, **MOST-a** i **Domovinske koalicije** niti jednom rječju se ne referiraju na taj strateški dokument Hrvatskoga sabora već spominju „reformu obrazovanja“, „strategiju odgoja i obrazovanja“ i sl. Identična je situacija s Cjelovitom kurikularnom reformom, pojmom i procesom iz Strategije, koja se ne spominje u programima navedenih opcija pod tim imenom. Valja napomenuti kako sve tri opcije govore o nužnosti reforme obrazovanja i nužnosti kurikularne reforme unutar koje bi MOST stavio veliki naglasak na STEM područje, te bi proširili stručnu skupinu, a Domovinska koalicija stavlja naglasak na čuvanje „tradicionalnih vrijednosti hrvatskog naroda, države i socijalnog nauka Katoličke crkve.“

Živi zid se isto tako ne referira na Strategiju, no njihov izborni program je svojevrsni prijedlog nove strategije koja zadire duboko u nastavni plan i program i strukturu osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Programi **Narodne koalicije**, **stranke „Pametno“** i **Koalicije za premijera** jasno izriču potrebu i nužnost sustavnog provođenja važeće Strategije, a **Narodna koalicija** i **stranka „Pametno“** naglašavaju i nastavak Cjelovite kurikularne reforme bez političkih pritisaka.

Što nam nude?

Općenito se može reći kako su izborni programi glavnih političkih opcija u velikoj mjeri slični te pokrivaju ista područja i daju ista obećanja, s time da je program **Narodne koalicije** u nekim segmentima određeniji, dok je **HDZ-ov** program općenitiji i načelan, odnosno bez brojki, postotaka ili vremenika aktivnosti. I jedni i drugi obećavaju povećavanje ulaganja u obrazovanje (Narodna koalicija obećaje 6% BDP-a), reformu obrazovanja (uz napomenu iz prethodnog odlomka da Narodna koalicija eksplicitno spominje važeću Strategiju), predškolsko obrazovanje za sve, uvođenje novog sustava praćenja i vrednovanja učenika, reformu strukovnog obrazovanja, povećanje standarda i društvenog statusa učitelja, definiranja njihovog profesionalnog napredovanja i zaštite od napada. Obje opcije obećavaju povećanje broja stipendija, subvencionirani ili potpuno pokriveni međumjesni prijevoz učenika i, uvijek popularne, besplatne udžbenike. HDZ u svom programu stavlja veći naglasak na izgradnju i obnovu dječjih vrtića i škola, dok Narodna koalicija obećaje potpuno provedbu projekta e-škole do kraja 2019. Također, HDZ obećaje uvođenje pomoćnika u nastavi još u vrtićima.

Stranka „Pametno“ u svom programu, koji pokriva slična područja, obećava pokretanje procesa kojim će do 2031. godine sve škole raditi u jednoj smjeni s cjelodnevnim programom, a od posebnosti njihovih obećanja treba izdvojiti zalaganje za to da obvezno obrazovanje treba trajati 10 godina.

Most nezavisnih lista je svoj program oblikovao kao popis onog što bi po njihovom mišljenju trebalo ili valjalo napraviti u području obrazovanja bez obrazloženja kako to ostvariti, a primjetna je velika usredotočenost na STEM područje. Posebnost MOST-ovog programa je smanjivanje utjecaja politike na školske odbore gdje bi smanjili broj predstavnika lokalnih i državnih vlasti.

Koalicija za premijera, osim što naglašava „snažnu orijentaciju“ prema provedbi Strategije, zalagat će se za povećanje ulaganja u obrazovanje, efikasnost obrazovnog sustava, besplatan prijevoz i udžbenike uz napomenu da „ako se i treba zaduživati na razini državnog proračuna, onda prioritet u zaduživanju moraju biti ulaganja u obrazovanje, istraživanja i nove tehnologije“.

Živi zid u svom programu se najviše fokusira na sam nastavni plan i program na svim razinama osnovnog i srednjeg obrazovanja. Najveći dio svoga programa posvetili su Zdravstvenom odgoju i iznimnoj potrebi da se isti sustavno uvede od početka gdje bi se zdravlje holistički poučavalo. Nadalje, predlaže se uvođenje Društvenog odgoja s naglaskom na volontiranju učenika, školskim projektima i aktivaciji učenika u lokalnoj zajednici. Kada je u pitanju srednje obrazovanje, Živi zid bi ukinuo dosadašnji sustav gimnazija i uspostavio jedan gimnazijski program s većom izbornošću. Srednje strukovne škole bi stalno prilagođavao potrebama tržišta rada, a iste bi imale skupinu temeljnih predmeta. Isto tako, predlažu i promjene u umjetničkom obrazovanju.

Na kraju, **Domovinska koalicija** je u 52 riječi svog obrazovnog programa najveći naglasak stavila na provedbu kurikularne reforme „koja mora integrirati odgoj, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje te stručno i znanstveno područje na temeljima tradicionalnih vrijednosti hrvatskog naroda, države i socijalnog nauka Katoličke crkve, a s ciljem stvaranja dodane vrijednosti i održivog razvoja društva te nacionalne ekonomije u cjelini.“

Ima li građanskog odgoja i obrazovanja?

Građanski odgoj i obrazovanje kao sustavno i kvalitetno poučavanje učenika o demokraciji i ljudskim pravima nije spomenut niti u jednom od analiziranih izbornih programa. No, područja važna za građanski odgoj i obrazovanje se „u tragovima“ mogu pronaći jedino u programu **Narodne koalicije i Živoga zida**.

Kao što je već rečeno, Živi zid se zalaže za uvođenje Društvenog odgoja u škole s naglaskom na volontiranju učenika, školskim projektima i aktivaciji učenika u lokalnoj zajednici. Iako su volontiranje i sudjelovanje učenika u životu lokalne zajednice sastavni dio građanskog odgoja i obrazovanja, u samom programu, tj. dijelu vezanom za obrazovanje, nisu spomenute glavne komponente građanskog odgoja i obrazovanja, a to je da se radi o poučavanju za demokraciju i ljudska prava, da se učenike politički opismeni kako bi aktivno sudjelovali u društvu.

U objašnjenju svog obećanja o provedbi Cjelovite kurikularne reforme, Narodna koalicija napominje da će ista biti provedena s naglaskom na ključnim kompetencijama gdje je „međuljudska i socijalna kompetencija“ (u dokumentu Europske unije: „social and civic competence“) jedna od njih. Građanski odgoj i obrazovanje upravo služi tome da se ojača ta kompetencija s naglaskom na demokraciju i ljudska prava. No, izravnog spominjanja građanskog odgoja i obrazovanja u programu nema.

Osvrt

Kada su u pitanju izborni programi, obrazovanje više nije zadnja rupa na svirali političkih stranka već je postavljeno tamo gdje pripada: među najvažnija područja javnih politika. Smatramo da se to može pripisati prije svega javno izraženoj potpori i zahtjevima na prosvjedu „Hrvatska može bolje!“ koji se održao 1. lipnja 2016. godine diljem Hrvatske.

Već je spomenuto kako izborni programi s ponekom zanimljivom iznimkom pokrivaju slična područja i daju slična obećanja. Iz nekih programa se mogu izvući jasne liste zadataka s vremenikom, dok se drugi programi načelno određuju o pojedinim pitanjima.

Niti jedan program ne daje jasnu sliku načina financiranja svih tih promjena i obećanja, a uvelike se oslanjaju na povlačenje sredstava iz fondova Europske unije što je karakteristično za gotovo sva druga područja javnih politika, a ne samo za obrazovanje. Iako su nam fondovi na raspolaganju, oni se trebaju planski i strateški iskorištavati što u Hrvatskoj nije slučaj. Zabrinjava i to što pojedine stranke u svojim programima uopće ne spominju Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije s obzirom na to da je upravo taj dokument ključan za povlačenje sredstava iz fondova Europske unije i da o njegovoj provedbi ovisi raspoloživost sredstava. Zanemarivanje tog dokumenta, kojeg je donio Hrvatski sabor, može dovesti i do obustave korištenja sredstava iz fondova Europske unije.

Također, zabrinjava i to da prolaze još jedni izbori, još jedan „festival demokracije“, a da se vodeće političke stranke u svojim programima nisu jasno i nedvosmisleno odredile o građanskom odgoju i obrazovanju kao poučavanju za demokraciju i ljudska prava, izbjegavajući tako osigurati znanja, vještine i stavove budućim građanima za aktivno sudjelovanje u hrvatskom i europskom društvu.